

Η συμβολή της UNESCO στη βελτίωση της θέσης των γυναικών

της Torild Scard

Η κ. Scard είναι Συντονίστρια των προγραμμάτων της UNESCO για τη θέση της Γυναίκας.

Υπήρξε Πρόεδρος της Γερουσίας της Νορβηγίας και Ερευνητής των Γυναικείων Σπουδών στα θέματα: Οι γυναίκες στην πολιτική και στην αγορά εργασίας.

Η κ. Scard αρχικά έκανε μια αναφορά στην ίδρυση της UNESCO και υπενθύμισε ότι είναι το όργανο του ΟΗΕ που ασχολείται με θέματα παιδείας επιστήμης και πολιτισμού.

Τα θέματα των γυναικών άρχισαν να συζητούνται πιο συστηματικά στην UNESCO από το 1966, εποχή που υιοθετήθηκε η Διακήρυξη για τις διακρίσεις κατά των γυναικών.

Η Γενική Συνέλευση της UNESCO υιοθέτησε ένα 10χρονο πρόγραμμα στον τομέα της εκπαίδευσης, επιστήμης, επικοινωνιών και κουλτούρας και υπολόγισε ότι θα έπρεπε να διατεθεί ένα ποσό 10 εκατομμυρίων δολλαρίων, 3 εκατομμύρια από τον προϋπολογισμό της UNESCO και τα υπόλοιπα από εξωτερικές πηγές, για προγράμματα που να αφορούν ειδικά τις γυναίκες.

10 χρόνια αργότερα, την εποχή που άρχιζε το Διεθνές Έτος της Γυναίκας, έγινε αντιληπτό ότι τα πράγματα δεν πέτυχαν όσο θα θέλαμε και η UNESCO δεν είχε μπορέσει να εξασφαλίσει παρά μόνο το 1/3 των χρημάτων που χρειαζόνταν. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε από 0,9% την περίοδο 67-68 σε 0,4% την περίοδο 75-76.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο άρχισε να εξετάζει το πρόβλημα και να αναρωτιέται μήπως θα έπρεπε τα θέματα των γυναικών να ενσωματωθούν σε όλα τα προγράμματα της UNESCO. Εξήτασαν το σύστημα των

Ην. Εθνών και είδαν ότι οι προσπάθειες γύρω από τα θέματα των γυναικών ήταν αποσπασματικές όπως ήταν και στην UNESCO.

Συμπερασματικά κατέληξαν το 1976 να υιοθετήσουν τις εξής αποφάσεις σχετικά με τα θέματα των γυναικών:

— Ενίσχυση των προσπαθειών της UNESCO με στόχο τα προγράμματα των γυναικών.

— Όλα τα προγράμματα της UNESCO να έχουν θετικές επιπτώσεις για τις γυναίκες.

— Ζητήθηκε η ίδρυση μιας συντονιστικής επιτροπής για τα γυναικεία θέματα.

— Ζητήθηκε η δημιουργία μιας συμβουλευτικής ομάδας εμπειρογνομόνων που δεν θ' ανήκαν στον Οργανισμό και που θα έδιναν συμβουλές για την βελτίωση των προγραμμάτων που αφορούν τις γυναίκες.

Το πρώτο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα της UNESCO 1978-83 έχει 44 στόχους, από τους οποίους οι 2 αφορούσαν τις γυναίκες. Αυτοί οι 2 στόχοι ήταν οι παρακάτω:

— Βελτίωση της θέσης των γυναικών.

— Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Ας ριζούμε τώρα μια ματιά πίσω μας, στη δεκαετία της Γυναίκας. Τι έγινε όλα αυτά τα χρόνια.

Κατ' αρχήν η χρηματοδότηση των ειδικών προγραμμάτων που αφορούν τη γυναίκα παρουσίασε αύξηση από 0,4% το 75-76 σε 2,3% το 84-85.

Όπως είναι γνωστό, η Οργάνωση έχει περιέλθει τα τελευταία χρόνια σε δύσκολη οικονομική θέση γιατί αποσύρθηκαν τρία κράτη μέλη. Έτσι η UNESCO αναγκάστη-

κε να μειώσει τον προϋπολογισμό της κατά το 1/3 και 1/4. Παρ' όλα αυτά, τα ειδικά προγράμματα για τις γυναίκες δεν υπέστησαν καμία μείωση, γιατί ήταν η θέληση των κρατών μελών να διατηρηθούν αυτές οι δραστηριότητες.

Έγιναν βέβαια μερικές αλλαγές στα προγράμματα. Το Πρόγραμμα για την Εικόνα της Γυναίκας στα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης αποσύρθηκε.

Προστέθηκαν χρηματοδοτικές πηγές για δραστηριότητες που αφορούν γυναίκα και εκπαίδευση καθώς και υποτροφίες για την εκπαίδευση γυναικών.

Στα δέκα χρόνια που πέρασαν δημιουργήθηκε, όπως ήδη ανέφερα, μια συντονιστική επιτροπή μέσα στην Γραμματεία για την ενίσχυση των δραστηριοτήτων αυτών η οποία άλλοτε δούλεψε καλά και άλλοτε όχι τόσο καλά. Είναι αλήθεια ότι η διεπιστημονική εργασία και ο διατομεακός συντονισμός είναι δύσκολο να έχουν αποτέλεσμα μέσα σε ένα γραφειοκρατικό πλαίσιο. Δημιουργήθηκε όπως είπαμε μία Συμβουλευτική Ομάδα που συναντήθηκε δύο φορές το 79 και το 85. Το 1984 διορίστηκε μια Συντονίστρια για τα προγράμματα που αφορούν τις γυναίκες.

Το δεύτερο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα 84-89 είχε διαφορετική δομή από το προηγούμενο. Κατ' αρχήν είχε πολύ λιγότερους στόχους (13) που αφορούν την επικοινωνία, λαϊκή επιμόρφωση, ανθρώπινα δικαιώματα, κλπ. Για τις γυναίκες υπήρχε μόνο μία σημείωση, η οποία όμως μετά από πίεση των κρατών μελών διαμορφώθηκε σε πρόγραμμα και αποτέλεσε τον 14ο στόχο του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος της UNESCO.

Το Πρόγραμμα όμως αυτό έχει διαφορετικό χαρακτήρα από τα προηγούμενα. Είναι πολιτικό και όχι οικονομικό. Δεν έχει δικό του οικονομικό προϋπολογισμό αλλά συγκεντρώνει τις δραστηριότητες γύρω από την ενίσχυση των τομέων της επικοινωνίας και των κοινωνικών επιστημών.

Με το δεύτερο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα υιοθετείται μια διπλή στρατηγική ως προς τα θέματα των γυναικών: Υιοθέτηση ειδικών προγραμμάτων για τις γυναίκες και ενσωμάτωση της γυναικείας διάστασης σε όλα τα προγράμματα της UNESCO.

Το πρόγραμμα αυτό χαρακτηρίζεται επίσης από μία συνειδητοποίηση της θέσης των γυναικών ως άδικης και άνιση σε σχέση με αυτή των αντρών. Επισημαίνεται επίσης ότι:

— Η ανάπτυξη έχει ανάγκη όλων των πηγών του πληθυσμού, επομένως θα πρέπει να χρησιμοποιήσει και τις γυναίκες που αποτελούν τον μισό πληθυσμό της γης.

— Υπογραμμίζεται ο ρόλος των γυναικών ως μητέρων: όταν εκπαιδεύεται η γυναίκα είναι σαν να εκπαιδεύεται όλη η οικογένεια.

— Οι γυναίκες έχουν δικαιώματα που πρέπει να αποκτήσουν μέσα στα πλαίσια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ανάλυση του θέματος των γυναικών από την UNESCO κυριαρχείται από τους τομείς των ενδιαφερόντων της. Έτσι, η UNESCO ενδιαφέρεται για την έλλειψη εκπαίδευσης των γυναικών, για την εξάλειψη του αναλφαβητισμού. Σε παγκόσμιο επίπεδο παρατηρείται αύξηση του αριθμού των ατόμων που ξέρουν να διαβάζουν και να γράφουν αλλά συγχρόνως αυξάνει και ο αριθμός των ατόμων που είναι αναλφάβητοι. Έτσι το ποσοστό αναλφάβητων ανέρχεται σε 23,3% για τους άντρες και 33,9% για τις γυναίκες. Η UNESCO δεν ενδιαφέρεται μόνο για την έλλειψη εκπαίδευσης των γυναικών αλλά επίσης για το γεγονός ότι η εκπαίδευση των γυναικών είναι διαφοροποιημένη. Ο αριθμός των γυναικών στην εξειδικευμένη εκπαίδευση είναι πολύ μικρός, και ειδικότερα στις θετικές επιστήμες. Επίσης, στην ανώτερη εκπαίδευση αυτοί που διδάσκουν είναι κατά πλειοψηφία άντρες.

Επίσης, σε όλους τους θεσμούς, στις θέσεις λήψης αποφάσεων συναντά κανείς άντρες. Το ίδιο συμβαίνει και στους διεθνείς Οργανισμούς. Οι γυναίκες συγκεντρώνονται στην βάση της ιεραρχίας. Στην UNESCO το ποσοστό των γυναικών στις υψηλές διαβαθμίσεις είναι μικρό (23%).

Το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα αποδίδει τα αίτια αυτής της κατάστασης στις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα, τις πολιτιστικές παραδόσεις που προσδιορίζουν περιορισμένους ρόλους για τις γυναίκες και αποτελούν ένα από τα βασικά αίτια των διακρίσεων κατά των γυναικών.

Η UNESCO δίνει έμφαση στην απάλειψη των στερεοτύπων των εικόνων των Μέ-

σων Μαζικής Ενημέρωσης, των σχολικών βιβλίων και των πολιτιστικών προτύπων.

Η UNESCO τώρα προωθεί για τις γυναίκες δραστηριότητες σε 4 τομείς:

Εκπαίδευση: Δραστηριότητες με στόχο την πρόσβαση της γυναίκας στη γενική εκπαίδευση και την εξάλειψη του αναλφαβητισμού. Επίσης, για να προωθηθούν οι γυναίκες στις νέες τεχνολογίες.

Επικοινωνία: Να δοθούν στις γυναίκες τα μέσα πρόσβασης στην επικοινωνία, κυρίως να προωθηθεί στο επάγγελμα της δημοσιογραφίας.

Οι δύο άλλοι τομείς είναι σχετικοί με την έρευνα. Να αναπτυχθούν οι έρευνες για να πληροφορηθούμε καλύτερα την θέση των γυναικών. Να υποστηριχθούν προγράμματα ερευνών που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών. Να ερευνηθούν τα αίτια της πορνείας. Ποιές στρατηγικές θα πρέπει να ακολουθήσουν οι γυναίκες για να κατακτήσουν την ισότητα. Ποιοί είναι οι καινούργιοι ρόλοι αντρών και γυναικών. Η συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή.

Όσον αφορά τη δεύτερη στρατηγική της UNESCO, δηλαδή την ενσωμάτωση της γυναικείας διάστασης σε όλα τα προγράμματα της, το δεύτερο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα τονίζει την ανάγκη να:

— Αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών που συμμετέχουν στις διάφορες συναντήσεις και κυρίως στις επιμορφωτικές συναντήσεις.

— Να έχουν θετικές επιπτώσεις για τις γυναίκες όλα τα προγράμματα του οργανισμού.

— Να ενισχυθούν με γυναικεία διάσταση όλα τα θέματα που συζητούνται σε διάφορες συναντήσεις της UNESCO.

— Να μην υπάρχει διαφορετικό καθεστώς για τις γυναίκες δημοσιογράφους.

Η UNESCO είναι ένας οργανισμός με φιλόδοξα ιδεώδη αλλά μικρό προϋπολογισμό. Επομένως δεν είναι η UNESCO που θα λύσει τα προβλήματα του κόσμου. Όλα εξαρτώνται από την θέληση των κρατών μελών, που μπορούν να υποστηρίξουν

προσπάθειες που αφορούν την προώθηση των γυναικών, να υποδείξουν μοντέλα δράσης. Έτσι η πολιτική έμφαση που δίνει η UNESCO στα θέματα των γυναικών εξαρτάται από τα κράτη μέλη να την υλοποιήσουν.

Οι συστάσεις της UNESCO προς τα κράτη μέλη κατά την τελευταία διάσκεψη, είναι:

— Να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των γυναικών στις προτάσεις προγραμμάτων.

— Να προτείνουν γυναίκες για να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της UNESCO.

— Να ζητούν προγράμματα που ν' αφορούν τις γυναίκες.

— Να συμπεριλαμβάνουν γυναίκες στις εθνικές αντιπροσωπείες τους.

Η UNESCO συνεργάζεται στενά και τακτικά με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο γιατί μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους για τα προγράμματα που εκπονεί η UNESCO και να συμμετέχουν στην εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών. Κάθε δύο χρόνια γίνεται μια μεγάλη διάσκεψη των μη κυβερνητικών οργανώσεων που συνεργάζονται με την UNESCO, και σ' αυτήν συμμετέχουν ένας ίσος αριθμός αντρών και γυναικών. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν λοιπόν να παίξουν σημαντικό ρόλο στα γυναικεία θέματα μέσα στα πλαίσια της UNESCO.

Τελειώνοντας, η κ. Scard διάβασε μερικές φράσεις από το δεύτερο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα που αφορούν το γυναικείο ζήτημα:

— Πρέπει να ξεκινήσει μια διαδικασία αποφασιστικής αλλαγής, στην οποία θα συμμετέχει ολόκληρη η κοινωνία, με στόχο τον πραγματικό επαναπροσδιορισμό των αντρικών και γυναικείων ρόλων.

— Να παρακινήθούν οι γυναίκες ώστε να δημιουργήσουν μία καινούργια αντίληψη για τον εαυτό τους.

— Να προωθηθούν νέες αξίες, που θα οδηγήσουν σε μια αληθινή ισότητα αντρών και γυναικών.

